

Tweede Kamer

DER STATEN-GENERAAL

Commissie LNV

Aan de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Plaats en datum: Den Haag, 19 maart 2019
Betreft: Commissievragen over de berichtgeving over pesticiden bij lelieteelt in Westerveld
Oms kenmerk: 2019Z04339/2019D11212

Geachte mevrouw Schouten,

In de procedurevergadering van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 13 maart 2019 is gesproken over het verzoek van het lid Ladders (VVD) tijdens de regeling van werkzaamheden van 6 maart jl. om vragen te inventariseren over de berichtgeving over pesticiden bij lelieteelt in Westerveld. De commissie heeft besloten u bijgevoegde vragen te stellen en verzoekt u deze vragen uiterlijk 2 april 2019 te beantwoorden.

Hierbij breng ik u het verzoek van de commissie over.

Hoogachtend,

de griffier van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,

M.E. Haveman-Schüssel

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

T. 070-3182211
E. cie.inv@tweedekamer.nl

Vragen van de commissie

Vragen van de leden van de VVD-fractie

1. Heeft u inzicht in de meetresultaten, de wijze waarop de metingen zijn gedaan en de locaties waar deze metingen zijn uitgevoerd/monsters zijn genomen? Zo ja, kunt u deze informatie delen? Zo nee, wat vindt u van dit onderzoek waarvan onduidelijk is hoe en waar metingen zijn uitgevoerd?
2. Heeft u naar aanleiding van de berichtgeving dat er 57 stoffen zijn gevonden, een quickscan gemaakt van de aangetroffen stoffen en de toepassing van deze stoffen? Zo ja, kunt u deze informatie delen? Zo nee, waarom is deze quickscan niet uitgevoerd?
3. Kunt u een overzicht geven van de 57 gevonden stoffen en de toepassing van deze stoffen?
4. Klopt het dat van de 57 gevonden stoffen er in de afgelopen jaren slechts 9 stoffen gebruikt zijn in de lelieteelt? Zo ja, wat vindt u van dit beeld?
5. Klopt het dat er stoffen gevonden zijn die niet in de lelieteelt gebruikt zijn maar bijvoorbeeld bij huisdieren of in huis? Zo ja, wat vindt u van dit beeld?

Vragen van de leden van de CDA-fractie

1. Heeft u inzage gehad in het onderzoek dat is verricht? Zo nee, bent u bereid om te proberen het onderzoek te verkrijgen en openbaar te maken? Zo ja, kan het onderzoek openbaar gemaakt worden?
2. Kunt u toelichten op welke wijze dit onderzoek is uitgevoerd?
3. In opdracht van wie en door wie is het onderzoek verricht?
4. Kunt u het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) om een reactie vragen op het onderzoek?
5. Kunt u een inschatting maken van de schadelijkheid van de in het onderzoek aangetroffen stoffen?
6. Kunt u toelichten welke regels er gelden voor het gebruik van de middelen die de aangetroffen stoffen bevatten in de teelten op de gronden waar het onderzoek heeft plaatsgevonden?
7. Klopt de reactie van hoogleraar Rietjens?¹

Vragen van de leden van de D66-fractie

1. Bent u bekend met het artikel 'Bij de burens van de lelieteeler daalt een nevel van pesticiden op de trampoline neer'?²
2. Bent u bekend met de zorgen van de omwonenden van de lelieteelt in Drenthe, hoe kijkt u naar deze zorgen en zijn de zorgen gegrond?
3. Hoeveel bestrijdingsmiddelen worden er gebruikt op lelieteelten per hectare over één kalenderjaar?
4. Welke gevolgen heeft het gebruik van deze bestrijdingsmiddelen op de omgeving (omwonenden en natuur)?
5. Bent u van mening dat er spuitvrije zones nodig zijn tussen de lelievelden en omwonenden om de gezondheid van burgers te beschermen?
6. Bent u het ermee eens dat het onacceptabel is dat er zo veel resten van bestrijdingsmiddelen gevonden worden in de bodem en planten in natuurgebieden?
7. Hoe beoordeelt u het vele gebruik van bestrijdingsmiddelen in de lelieteelt met het oog op de kringlooplandbouwvisie van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit?
8. Wat moet er veranderen in de lelieteelt om te voldoen aan de kringlooplandbouwvisie?

¹ <https://www.rtdrenthe.nl/nieuws/144760/Hoogleraar-over-pesticiden-in-bodem-Westerveld-Patat-eten-is-riskanter>

² <https://www.trouw.nl/groen/bij-de-burens-van-de-lelieteeler-daalt-een-nevel-van-pesticiden-op-de-trampoline-neer~a5119657/>

Vragen van de leden van de GroenLinks-fractie

1. Bent u bekend met de berichten 'Drentse burgers meten landbouwgif in bodem en vinden 57 middelen' en 'Meer blootstelling aan gif bij bollenvelden dan gedacht'?^{3 4}
2. Klopt het dat Nederland in Europa een van de landen is met het hoogste percentage bestrijdingsmiddelen per hectare en hoeveel kilo per hectare is dat per jaar?
3. Klopt het dat er bij elkaar opgeteld soms wel 57 verschillende bestrijdingsmiddelen gevonden zijn en kunt u de vervuiling zoals aangetoond door het Onderzoek Bestrijdingsmiddelen en Omwonenden bevestigen?
4. Bent u bereid om op korte termijn onderzoek te doen naar de gevolgen van opstapeling van gifstoffen voor de bodem en het oppervlaktewater? Zo nee, waarom niet?
5. In hoeverre zijn de aangetroffen giftige stoffen in de bodem schadelijk voor insecten?
6. Lopen de omwonenden van gebieden waar landbouwgif gespoten wordt gevaar en kunt u uw antwoord toelichten?
7. Bent u bereid om bij het eerder genoemde onderzoek ook de gevolgen voor omwonenden mee te nemen? Zo nee, waarom niet?
8. Bent u het ermee eens dat onderzoek naar gifstoffen in de bodem en effecten op omwonenden geen particuliere aangelegenheid is en dat het ministerie hier het voortouw in moet nemen? Zo ja, hoe gaat u dat vormgeven?
9. Bent u bereid om u binnen de Europese Unie sterk te maken voor internationale afspraken over de milieulast van pesticiden in de grond, waarin ook het stapeleffect van giftige stoffen wordt meegenomen? Zo nee, waarom niet?
10. Is er volgens u binnen de kringlooplandbouw plaats voor landbouw waarin landbouwgif gebruikt wordt en kunt u uw antwoord toelichten?
11. Is er volgens u binnen de kringlooplandbouw plaats voor het gebruik van dergelijke cocktails van giftige stoffen en kunt u uw antwoord toelichten?
12. Bent u het ermee eens dat voor een luxegoed als bloemen geen giftige middelen meer gebruikt zouden moeten worden en dat hier vanuit het voorzorgsbeginsel direct een stop op moet komen totdat bewezen is dat er geen risico's voor omwonenden zijn? Zo nee, waarom niet?

Vragen van de leden van de SP-fractie

1. Welke stoffen worden bij de lelieteelt gebruikt als bestrijdingsmiddelen en pesticiden?
2. In welke hoeveelheden is het gebruik van deze stoffen toegestaan?
3. Wat is het effect van deze toegestane stoffen op de mens, de biodiversiteit en insecten in het bijzonder?
4. Zijn de 57 uit het onderzoek in Westerveld naar voren gekomen stoffen gebruikelijk voor gebieden rond de teelt van lelies?
5. Wat is het risico dat de 57 in Westerveld aangetroffen stoffen in combinatie of in reactie met elkaar een gevaar voor de volksgezondheid opleveren?
6. Klopt het dat, onder de 57 aangetroffen stoffen, het ook stoffen betreft die reeds lang verboden zijn?
7. Zijn deze stoffen ondanks het verbod op deze stoffen onlangs nog gebruikt? Zo ja, welke consequenties heeft dit voor de gebruikers? Zo nee, wat is het effect van de langdurige aanwezigheid van deze stoffen op bodem en milieu?
8. Is het sluiten van ramen en deuren en het binnenhouden van de was een afdoende bescherming voor de omwonenden tegen de gebruikte stoffen bij de gewasbescherming in de lelieteelt?
9. Welke gevolgen heeft het gebruik van de toegestane bestrijdingsmiddelen in de lelieteelt voor de gezondheid van buitenspelende of voorbijfietsende kinderen?
10. Op welke wijze wordt rekening gehouden met het oordeel van professor Pieter Sauer uit Groningen dat het jaarrond blootstellen aan bestrijdingsmiddelen de ontwikkeling van kinderen remt en verschillende aandoeningen aan de hersenen kan veroorzaken?
11. Kan het instellen van een spuitvrije zone bijdragen aan een verbetering van de gezondheid van omwonenden? Zo ja, welke afstand zou dan wenselijk zijn (professor Sauer stelt 1000 meter voor) en wat zou dit betekenen voor de lelieteelt?

³ <https://www.trouw.nl/groen/drentse-burgers-meten-landbouwgif-in-bodem-en-vinden-57-middelen~a3c65540/>

⁴ <https://nos.nl/artikel/2274792-meer-blootstelling-aan-gif-bij-bollenvelden-dan-gedacht.html>

Vragen van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie

1. Kunt u bevestigen dat in de bollen- en bloemeteelt relatief veel pesticiden worden gebruikt, waarbij de lelieteelt de kroon spant?
2. Kunt u uiteenzetten welke pesticiden allemaal (mogen) worden gebruikt bij de bollen- en bloemeteelt?
3. Kunt u uiteenzetten welke rotatieschema's al dan niet verplicht worden aangehouden bij de teelt van bollen en bloemen en kunt u daarbij nadrukkelijk ingaan op de afwisseling tussen voedselgewassen en bollen of bloemen?
4. Wat vindt u ervan dat Drentse burgers zich gedwongen voelden zelf geld in te zamelen om onderzoek te laten doen door een gecertificeerd laboratorium, om te weten te komen hoeveel pesticiden er in hun leefomgeving terecht komen?
5. Waarom heeft u zelf zulk onderzoek niet laten uitvoeren?
6. Wat vindt u van de resultaten van het onderzoek, dat uitwees dat op tien plekken bij velden met lelieteelt in Drenthe in groenten en in de bodem opgeteld 57 verschillende bestrijdingsmiddelen zijn gevonden, soms in flinke concentraties?
7. Deelt u de zorgen van toxicoloog Martin van den Berg, die wijst op de vermenging van deze stoffen in de bodem en de mogelijke risico's van opstapeling van de bestrijdingsmiddelen? Zo nee, waarom niet?
8. Deelt u de mening dat het hoog tijd wordt voor milieunormen voor pesticiden in de bodem? Zo ja, op welke wijze gaat u daadwerkelijk grenzen stellen aan de vervuiling van de bodem met landbouwgif? Zo nee, waarom niet?
9. Kunt u uiteenzetten hoe de huidige beoordelingssystematiek van de European Food Safety Authority (EFSA) en het Ctgb zich verhoudt tot het pleidooi van Violette Geissen, hoogleraar bodemdegradatie en landbeheer aan de Wageningen Universiteit, voor het vaststellen van grenzen aan mengsels van pesticiden en hun afbraakproducten in de bodem?
10. Heeft u al gesproken met bewonersorganisatie Bollenboos, zoals u eerder na vragen van de Partij voor de Dieren-fractie heeft beloofd? Zo nee, waarom niet?
11. Waarom heeft het blootstellingsonderzoek, zoals destijds aanbevolen door de Gezondheidsraad, vertraging opgelopen?
12. Heeft u de resultaten van het onderzoek zelf al wel?
13. Deelt u de mening dat na het rapport van de Gezondheidsraad uit januari 2014, waarin de relatie tussen landbouwgif en diverse ernstige ziekten zoals kanker en Parkinson al werd gelegd, de uitgelekte uitkomsten van het blootstellingsonderzoek zeer ernstig zijn, omdat nu is aangetoond dat mensen die in de buurt wonen van landbouwgebieden waar pesticiden worden gebruikt in veel hogere mate worden blootgesteld aan landbouwgif dan tot nu toe werd aangenomen? Zo nee, waarom niet?
14. Erkent u dat het rapport van de Gezondheidsraad d.d. 29 januari 2014 al meer dan genoeg aanleiding gaf tot het nemen van voorzorgsmaatregelen om de volksgezondheid te beschermen, zoals het instellen van afstandsnormen en een veel striktere beperking van het gebruik van landbouwgif?
15. Bent u bereid per direct voorzorgsmaatregelen te treffen, zoals een moratorium op het gebruik van pesticiden, om geen verdere risico's te lopen met de volksgezondheid? Zo nee, waarom niet?
16. Bent u bereid beperkingen te stellen aan de bollen- en bloemeteelt vanwege het hoge gifgebruik en de gevaren voor bodem, water, natuur en volksgezondheid? Zo nee, waarom niet?
17. Bent u bereid een verbod in te stellen op de meest vervuilende bollenteelt, te weten de lelieteelt? Zo nee, waarom niet?